

A MISKOLCTAPOLCAI BARLANGFÜRDŐ

(A Tavas-barlang és fürdési célú létesítményei)

(Kézirat)

dr. Lénárt László

Általános ismertetés

A Barlangfürdő Északkelet-Magyarország gyönyörű, turisztikai látnivalókban is gazdag környezetében, Miskolc város üdülőterületén, Miskolctapolcán található. A régió turisztikai gazdagságát az Európában egyedülálló Barlangfürdőn kívül olyan nevek jelzik, mint Hajdúszoboszló, Mezőkövesd (gyógyfürdők), Aggtelek (barlang), Tokaj és Eger (bor) Hortobágy (puszta), Mátra, Bükk, Zemplén (hegyek, erdők, vadászat) stb.

Miskolc a honfoglalás korában létrejött település, mely ma már 192.000 fős nagyváros, ennek megfelelő történelmi emlékekkel, infrastruktúrával, kulturális hagyományokkal és eseményekkel, oktatási és tudományos háttérrel (Miskolci Egyetem). A nagyváros közvetlen szomszédságában (a városközponttól 7 km-re) található Miskolctapolca üdülőhely, különleges mikroklímájával, helyi jelentőségű, védett parkjával, csónakázó tóval, s a gyógyhatású termálvíz vájta természetes üregek feltárásaira megépült Barlangfürdővel. A üdülőhelyen közel 7 hektáros területű strandfürdő (4500 m²-es vízfelülettel) is a nyári pihenését, szórakozását biztosítja az évente több százezer Miskolctapolcára látogatónak.

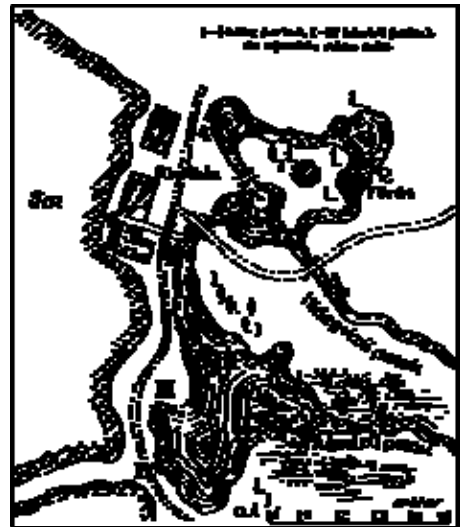
A városból gépkocsival, helyi autóbusz járáttal és ma már kiépített kerékpárúton is eljuthatunk Miskolctapolcára. Külön kiemelendő, hogy ezt az utat a Hejő-patak mentén gyalog, futva vagy kocogva is megtehetjük.

Miskolctapolca központja (a park, a fürdők, a csónakázó tó és a vízmű) köré szállodák, panziók, vendéglátóhelyek, üdülők és lakások épültek.

A hely igazi értéke az előbbieken említett három elem, melyet a már megfogalmazott idegenforgalmi fejlesztési stratégiában összefoglalóan a "vizek völgyének" neveznek. A távlati fejlesztési koncepcióban ehhez kapcsolódik egy új terület, a Barlangfürdőt magába foglaló Vár-hegy nyugati oldalán található, művelésből kivont kőbánya, melyet a "kövek völgyeként" említenek.

A terület igazi kincse a Barlangfürdővé kialakított Tavas-barlang, melyet a víz évezredekken át vájt ki a kemény mészkősziklákból. Bár a Barlangfürdő alapjául szolgáló Tavas-barlangot már az ősember is ismerte, első írásos említését 1936-ban Kerekes ^[6] tollából olvashatjuk, Barlangfürdővé való átalakítására hosszú előkészítő munka után csak 1959-ben került sor. Ebben az Európában egyedülálló adottságú Miskolctapolcai Barlangfürdőben páratlan élmény a természet fedett uszodájában a hegy mélyéről fakadó kellemes hőmérsékletű termálvízben úszni, fürödni, élvezni a tiszta, minden szennyeződéstől mentes levegőt. Sokan esküsznek gyógyhatására is, ami elsősorban a kellemes, gyógyító barlangi klímájának, valamint a meleg karsztvizének köszönhető.

Ez a termásvíz nem olyan tömény, mint egyes gyógyvizek (a fürdőegyüttesben felhasznált termásvíz összes sótartalma nem éri el az 1000 mg/l-t sem) és sokan éppen ezért kedvelik. Ebben a vízben ugyanis - szemben az egyes sokkal töményebb gyógyvizekkel - korlátlan ideig lehet fürödni, úszkálni, ki lehet próbálni a pompás dögönyözőt és a többi vízi attrakciót. Ezek most tovább bővülnek és gazdagodnak: a sokak által ismert barlangi medencéhez újonnan kialakított tároszakaszok, frissen feltárt természetes járatok és termek kapcsolódnak. A "Gömb terem" a vidám meglepetések kedvelőit várja, mellette pedig egy óriási pezsgőfürdőben víz alatti vízugarak masszírozzák a vendégeket. Kissé távolabb egy rejtett szerkezet mozgatta "föld alatti folyó" vízáramával szemben - vagy éppen annak segítségével - juthatunk a legrégebben feltárt, legszebb barlangi szakasz fürdőmedencéjébe.

A Barlangfürdőben azonban nem kell lemondanunk a szabadban történő fürdözésről, a tapolcai park látványáról sem: míg a barlang a természet mesteri alkotása, addig a tavi medencék és a fölé hajló könnyed és elegáns kagylótető az emberi alkotóképességet dicséri.

A Barlangfürdőben nincs téli és nyári szezon. A barlangjáratokban örök tavasz van, legyen a külszínen rekkenő hőség avagy csikorgó fagy.

A külső medencékben (a Kagyló alatt) a meleg termásvíz oltalmából élvezhetjük a havon szikrázó téli napsütést (hátsó címlap, lent), nyáron a szabadban állnak a napozóágyak, s a déli hőség elől kínálnak felüdülést (hátsó címlap, fent) a barlangjáratok. A fürdőzés kiegészíthető szaunázással, illetve egyéni gyógykezeléssel is. A páratlan mikroklíma, a tiszta, kék víz, a látvány és az egyedi terápiák után egyre többen távoznak felfrissülten és gyógyultan a Barlangfürdőből, hogy másoknak is elmondhassák: ez egy csoda ...

A Bükki karsztrendszer és Miskolctapolca jelentősége Miskolc vízellátásában

Miskolctapolca vízellátási szempontból is meghatározó szerepet tölt be Miskolc életében. Nem csak mint pihenőcentrum fontos, de az itt fakadó hideg karsztforrások foglalásával biztosítják Miskolc város ivóvízellátásának 50 %-át, ami 1998-ban havonta 950.000 m³ (naponta átlagosan 31.000 m³-nyi) tiszta, egészséges, rendkívül jó ízű ivóvizet jelent.

A legbővizűbb karsztforrások általában a Bükk peremén fakadnak. Ezek közül az egyik legnagyobb a Miskolctapolcán lévő egykori hidegvízű forráscsoport, mely ma szivattyúzott karsztforrásként (Új-kút, előtte Olasz-kút, melybe szivornyával több kisebb forrás vizét is bevezették) adja le vizét. A forrás túlfolyójának szintje - melyet az utóbbi években több alkalommal is tartósan elért, azaz ekkor volt szabadon kifolyó vízhozam - 126 m-el van magasabban a tengerszintnél. (Annak ellenére, hogy a forrás foglalása miatt innen túlfolyó víz ritkán van, a Hejő-patak ma is aktív a parkban, a tóban fakadó források, ill. a völgyön lefutó vizek miatt.)

Az összes többi Miskolc környéki számot tevő, vízellátási célokra foglalt karsztforrás fakadási szintje ezen kilépési szint felett van. Ezek közül a Tavi-forrás 7500 m³, a Szent György-forrás 600 m³, az Anna-mésztufabarlangban mésztufából és dolomitból fakadó Anna-források csoportja 4000 m³, a Szinva-fő-forrás 11.000 m³, a Szinva-felső-forrás 1000 m³, a Felső-forrás 900 m³, a Garadna-forrás 13 m³, a Király-kút 400 m³ ivóvizet ad naponta átlagosan Miskolc városának. (A közölt sokévi átlagértékekből az is sejthető, hogy jelentős mennyiségű, szabadon elfolyó vize - mindig aktív patakja - a jelzett források közül csak a Garadna-forrásnak van, a többieknek csak időnként.)

Miskolctapolca igen jelentős - ma már egyetlen - melegforrása a Barlangfürdőben lévő Termál-forrás, mely kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, langyos vízű, időnként felszínig felemelkedő karsztforrás. Vízhőmérséklete 24-31 °C között ingadozik, de átlagban 30 °C-al lehet számolni. vízminőségének jellemzésére az alábbi - jellemzők tekinthető - elemzési eredményeket mutatjuk be:

Általános jellemzők	pH:	7,1
	vezetőképesség:	570 µS/cm
	kémiai oxigénigény:	0,7 mg/l
	karbonát keménység:	180 mg CaO/l
	összes keménység:	183 mg CaO/l
	szabad széndioxid:	75 mg/l
	oldott oxigén:	3,3 mg/l
Anionok	hidrogénkarbonát:	396 mg/l
	szulfát:	27 mg/l
	klorid:	8 mg/l
	nitrát:	1,3 mg/l
	nitrit:	0,00 mg/l
Kationok	kalcium:	113 mg/l
	magnézium:	11,4 mg/l
	nátrium:	9,7 mg/l
	kálium:	2,5 mg/l
	mangán:	0,00 mg/l
	vas:	0,00 mg/l
Nyomelemek	jodid:	0,005 mg/l
	bromid:	0,05 mg/l
	fluorid:	0,17 mg/l

Vízkilépési szintje kissé az Új-kút vízkielépési szintje felett van. Átlagos, szivattyúzott napi hozama 1300 m³, melynek túlnyomó többsége a Barlangfürdő vízellátását biztosítja. (Valamikor a langyos vizű források is több helyen törtek fel a Barlangfürdőben és az előtte lévő területen, de a foglalás során ezek megszüntek. Ezzel szemben a Barlangfürdő mögött húzódnó tárórendszerben több helyen elérték a vízszintet, melyben 22 °C körüli hőmérsékletű langyos, ill. 12 °C körüli hideg vizeket találtak.)

Miskolc város fürdővíz ellátásában a forrásfoglalásokon kívül mélyfúrású kutak is részt vesznek. Ezek 40 °C-os, vagy annál is melegebb vizet szolgáltatnak, összesen napi 4400 m³-nyi mennyiségben. Ezek ugyanabból a rétegből nyerik vizüket mint a Termál-forrás, csak mélyebbről, ezért melegebbek és magasabb a sótartalmuk.

Természetesen nem csak Miskolc használja a Bükk hegység vizét, hanem a bükki települések és a Bükk környeztében lévő mintegy 80 város és község. Ezek részben forrásfoglalásokon keresztül befoglalt forrásokat jelentenek Kács és Sály (összesen 5000 m³ napi átlaghozammal), Bélapátfalva, Mónosbél és Szilvásvár (összesen 2800 m³ napi átlaghozammal) térségében, valamint zömében melegvizű és langyos vizű fűrt kutakat Eger, Mezőkövesd, Bogács, Felsőtárkány, Egerszalók térségében mintegy 20.000 m³ napi átlaghozammal. A Bükk É-i részén fakadó nagyobb források egy része egy-egy kisebb település teljes vízellátását úgy biztosítja (pl. a mályinkai Tó-forrás a maga napi 40 m³-ével), hogy túlfolyó vize is marad. Ezen túlmenően a Lázberci-tározó teljes vízutánpótlását is a Bükk É-i részén lévő nagy karsztforrások biztosítják, így azt mondhatjuk, hogy a Bükk részben vagy teljes egészében mintegy 400.000 embernek ad folyamatosan jó minőségű, tiszta és egészséges ivóvizet.

A források és mélyfúrású kutak vizét a Bükk gyomrában tározott csapadékeredetű karsztvíz biztosítja. Ennek a karsztvíztömegnek a legmagasabb pontja általában a Nagymező alatt található mintegy 250 m-el a felszín alatt, kb. 530 m tengerszint feletti magasságban.

A karsztvízszint ingadozása igen jelentős, a Nagymező alatt az utóbbi 7 esztendőben mintegy 20 m volt, de pl. Répáshuta környékén 70 m-t is meghaladó vízszintváltozásokat tapasztaltunk, valamint van irodalmi adatunk a 100 m-t meghaladó barlangi karsztvízszint változásokra is.

Ezt a nagymennyiségű karsztvizet - melynek alsó felületét több száz, ill. bizonyos esetekben több ezer méter mélységben lehet meghatározni - az egykor hullott csapadék biztosítja. A források fakadási szintje alól csak a meleg és langyos vizek bukkannak a felszínre, ill. a felszín közelébe, hideg karsztvizek esetében csak a pillanatnyi csapadékból keletkező leszivárgó vizekkel lehet számolni.

Emiatt, ha 3-5 hónapig nem hull számot tévő csapadék, akkor az komoly vízhiányt okoz a hegységben, illetve Miskolcon, valamint a környező településeken. Ez azt jelenti, hogy a felszínre kilépő források hozama jelentősen lecsökken - adott esetben ki is száradnak források -, valamint a víztermelő létesítményekből is jelentősen kevesebb vizet lehet kiemelni, s azt is nagyobb mélységből. Ma, az utóbbi 30 évet figyelembe véve, mintegy 700 mm-es átlagos évi csapadékmagassággal, illetve az ebből származó átlagosan közelítően 160 millió m³ évente megújuló víztömeggel lehet számolni a Bükk teljes felületére vonatkoztatva. Ennek a víztömegnek mintegy harmada jut le a karsztvízszintig, s onnan mozog a források, ill. vízkivételi helyek felé. A karsztvízszintig lejutó vízmennyiségnek mintegy a fele - az utóbbi években kb. 26 millió m³ évente - a társadalmi vízforgáson keresztül jut vissza a természetbe,

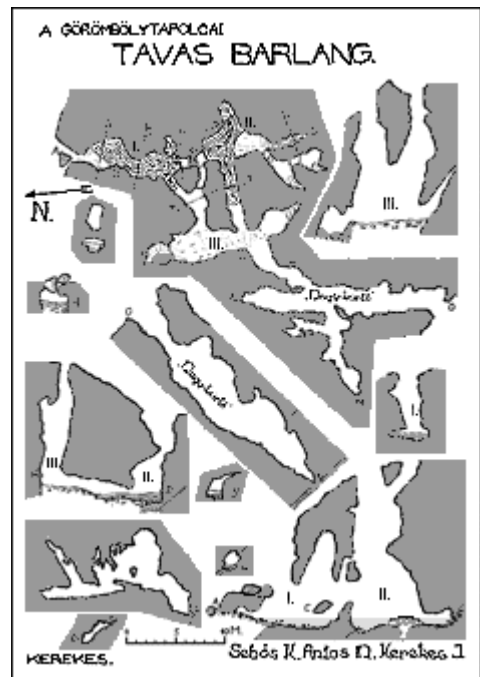
a másik része viszont közvetlenül, mint ökológiai vízkészlet hasznosul források, patakok, tocsogós helyek formájában.

A Miskolctapolcai Tavas-barlang formakincse

A Miskolctapolcai Tavas-barlangról az első szakmai leírást (mint Görömbölytapolcai Tavasbarlangról) Kerekestől ^[6] olvashattuk 1936-ban, aki így ír róla: *"Miskolctól DNy-ra, a Bükk NyÉNy-KDK-i peremi termális törésvonala mentén érintkezik az alaphegység ... a harmadkori medenceüledékekkel. A törés mentén szállnak a felszínre Tapolcafürdő meleg forrásai, ... a Várhegy mészkőrögének tövében nyílik a Tavas barlang"*.

A szerző azt is megemlítette, hogy a barlangot előtte már Sebős K. térképezte (1931.), de a leírását nem publikálta. Hivatkozik továbbá arra is, hogy 1935-ben egy nagy sziklaomlás a barlangban található víz felületét jelentősen lecsökkentette.

A kb. 230 millió éves triász mészkőben az alulról feltörő meleg vizek sok üreget alakítottak ki az elmúlt évszázadok során a Vár-hegy tömegében korróziós úton, de ezek közül a Várhegy nyugati oldalában az 1891. és kb. az 1936-os évek közötti bányászat sokat megsemmisített, ill. részben elpusztította mellett feltárt. A barlangok-barlangroncsok egy részét csak barlangkutató felszereléssel lehet felkeresni, de sokuk meglátogatása némi kis túra után bárki számára elérhető.

A barlangok közül ma messze a legismertebb a Tavas-barlang, melyet barlangi fürdővé való kiépítése tett az emberek nagy tömege előtt ismertté. (S természetesen az egyszerűség kedvéért át is keresztelték "Barlangfürdő"-vé. Mi a továbbiakban ezt a névváltozatot akkor használjuk, amikor az átalakított formájú, emberi használatra igénybevett Tavas-barlangról beszélünk.)

A Tavas-barlang eredetileg több bejáratot bírt, melyeken keresztül a denevérek nagy tömegei is felkeresték a barlangot, nyilvánvalóan a kellemes hőmérsékletű klímája miatt. (Valószínű, hogy a barlang gyógyító levegőjét ők már az ember - az ősember - megjelenése előtt is élvezték ...)

Bár a nagy tömegek előtt ismert barlangban cseppkövek, mészkiválások eredetileg is csak elvétve fordultak elő, az alulról felfelé fejlődő, gömbüstös, gömbüstsoros kürtői fantasztikusan szép látványt nyújtanak, főleg a kellemes fürdővízben háton lebegve. A csak a barlangászok által ismert részekben viszont bekérgeződések, cseppkövek, nagy kristályok és főleg borsókövek is megtalálhatók, ill. a Barlangfürdő működése miatt többféle mészképződmény kiválást is lehet tapasztalni a jól ismert részeken.

A II. világháború után először Borbély S. ^[1] írt a barlangról, jelezve azt, hogy az 1935-ös omlás törmelékét a miskolci barlangkutatók (az első szervezett miskolci barlangkutató csoport tagjai, a "miskolci zombolyosok") megpróbálták kitermelni. (Szerinte az 1954-es Kessler H. féle felméréskor a barlangnak jóval nagyobb részében volt víz, mint 1935-ben.) Szólt arról is, hogy szerinte, és a magyar barlangkutatók állásfoglalása szerint, a barlang megérdemelné, hogy abban barlangfürdőt építsenek ki.

A Barlangfürdő kiépítésének története

A napilapokban megjelent híradások után a szaklapokban Kessler H. ^[7] adott először hírt 1959-ben a Barlangfürdő az évi május 14-i megnyitásáról. A megnyitást nagyon fontosnak tartva szakmai érveket is említett, melyek a létrehozást erősítették. Egyik ilyen, hogy a barlang levegője tisztább, mint a környezetének a levegője, sőt, itt még a Bükk levegőjében található szennyezőanyagnál is kevesebbet találtak. Másik, a barlangban fakadó langyos víz, melynek rádiumemanáció tartalma optimális, azaz a többszörös gyógytényező együttesen hat a látogatókra.

Tőle tudhatjuk meg azt is, hogy a Tavas-barlang talaját kiegyengették s azt gyöngykavicssal leterítették, hogy a víz minél kevesebb akadállyal léphessen be a fürdőtérbe. A barlangba való bejutást megkönnyítendő tárót építettek, és azt, és a barlangot elektromos világítással látták el. A látvány (és a jobb barlangi levegő érdekében) a barlangon belül vízesést hoztak létre. Szerinte a Barlangfürdő (melynek nevét ilyen formában nála olvashatjuk először) a továbbiakban nem csak idegenforgalmi, hanem komoly gyógyászati értékekkel is bír, melynek kiaknázását rendkívül fontos feladatnak tartotta.

A nagyközönség számára is részletesen Nagy L. ^[14] írt 1960-ban, a Miskolci útikalauzban. Ezt a munkát idézzük kissé részletesebben, hiszen nagyon sok fontos információt tudhatunk meg tőle.

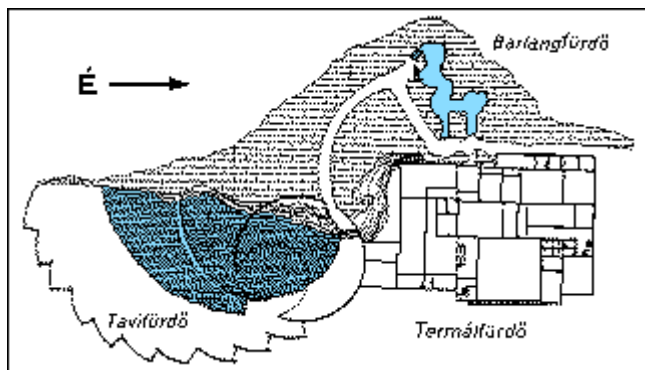
Miskolctapolca, azon belül a Barlangfürdő a Bükk hegység keleti lábánál, erdőséggel borított hegyoldal aljában található. A mészkősziklák geológiai törésvonalak mentén emelkednek a térszín fölé. Ezen törésvonalak mentén részben hideg, részben meleg (langyos) források törtek fel a történelmi idők folyamán, s ezeket az itt lakó emberek a kor adott színvonalán hasznosították. Ezen források együttesen a Hejő-patakot alkották, mely télen sem fagyott be.

A Dimitrov(=Szent Kereszt)-hegyen lévő sziklaüregben (Vértes L. ^[18] névhasználata szerint a Görömböly-Tapolcai sziklaüregben) Megay G. 1928. és 1931. között végzett ásatásai során megtalálta a jégkorszakbeli ősember csontmaradványát, pattintott kőeszközeit és azon állatok csontjait, melyekre az ősember vadászott. (Ezen üreg és a Tavas-barlang hosszú időn keresztül lakott volt, mivel neolitikori vonaldíszes edénytöredékek is előkerültek a törmelékből.)

A források vizét a középkor táján kezdték gyógyításra használni. Először a szabadban fürödtek, de a XVIII. századból már kőből épült fürdőépületet említenek. 1859-ben és 1869-ben már gyógyfürdőről tesznek említést a leírások.

A mai épületet 1939-ben építették, csak ekkor még a homlokzatára a "Gyógyfürdő" szó volt felírva a "Termálbarlangfürdő" helyett. Természetesen a lényegében változatlan homlokzat

mögött sok minden megváltozott azóta, de a lényeg nem: a pihenés, a kikapcsolódás, a gyógyulás ténye egy melegvizű barlangfürdőben vagy a mesterségesen épített termál medencében, esetleg a Kagyló-fürdővé változtatott tavi fürdőben.

Nagy L. ^[14] a tapolcai bevezetés után a következőket mondja a barlangról: "A termálfürdőből juthatunk be az európai viszonylatban is egyedülálló barlangfürdőbe, amely az évezredek óta feltörő melegvíz által a hegy belsejében kialakított sziklabarlangban 1959-ben létesült. A víz hőfoka 27-31 °C, mélysége körülbelül 130-140 cm. Alját gyöngykavics borítja ... A barlang egyik ágában négy vastag sugárban ömlő, ún.

"Dögönyöző" zuhany jótékony, természetes masszázst és felfrissülést nyújt. A barlang levegője kiváló hatású asztmatikus légzőszervi bántalmak ellen. Miskolctapolca fürdő vize egyébként testi és szellemi kimerültség, a vegetatív idegrendszer megbetegedései, a szív működés ideges zavarai, még nem rögzített vérnyomás-emelkedés és ideges eredetű gyomor-bél panaszok esetén hatásos."

A Gyógyfürdő akkor még szerkezetileg is külön volt a Tavi-fürdőtől, melyben szintén 31 °C-os hőmérsékletű volt a fürdővíz, ami a finom kavicsal borított forrástérben bugyogott a felszínre.

Amint látjuk, mind a Gyógyfürdőben (Barlangfürdőben), mind a Tavi-fürdőben a kavicsal kibélelt aljú forrástérben fürödtek az emberek, azaz fennállt a források emberek által történő elszennyezésének veszélye.

A Barlangfürdő életében a következő jelentős dátum 1969-70-ben volt. Ekkor a Barlangfürdőben megszüntették a forrástérben való fürdést és a források vizét elvezették, a forrásszájakra betonfödémeket helyeztek, melyek ma a Barlangfürdő alját jelentik. Az aknában összefogott meleg karsztforrások vizét szivattyúval emelték be a Barlangfürdő egy 12 m magas, egyébként száraz kürtőjébe, ahonnan több zuhatagon keresztül jutott a "Dögönyöző"-be s ezen keresztül a barlang kicsempézett medencéjébe.

A barlanggal egybeépült Termál-fürdő medencéit a Barlangfürdőből továbbra is meg lehetett közelíteni. Újdonságként viszont - a régi, megszüntetett Tavi-fürdő helyett - egy kupolás szerkezetű, szabadtéri medencét - a "Kagylót" - alakították ki, melyet a Barlangfürdővel egy e célra készített táróval kötötték össze. (A Kagyló medencéit viszont a Termál-fürdő felől, a Termál-fürdő céljára létesített épület folyosóján keresztül is meg lehet közelíteni.) Ily módon egy hármass rendeltetésű barlang-, kagyló-, termálfürdő együttest alakítottak ki, ahol egyéb, egyéni gyógyászati szolgáltatásokra (masszázs, tangentor, szauna, stb.) is van lehetőség.

Az 1970-es évek legvégén, az 1980-as évek legelején a Kagyló-fürdő kupolája mögött egy tárot kezdtek hajtani a meglévő barlangrendszerrel Ny-ra, hogy abban újabb, a fürdő bővítéséhez használható föld alatti tereket hozzanak létre. Ezen táró nagy jelentőséggel bír a fürdő további fejlesztésénél.

A Barlang-, a Kagyló- és a Termál-fürdő, valamint a kapcsolódó barlangrészek és képződményei.

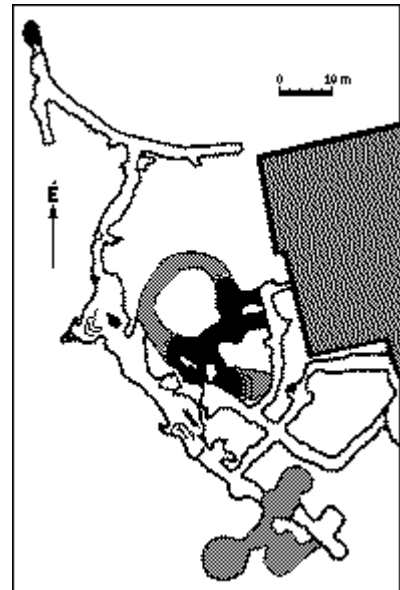
Túravezető a fürdőegyüttes belsejébe

Mielőtt a Termálbarlangfürdő vizébe vetnénk magunkat, tegyünk egy rövid sétát a teljes fürdőegyüttesben, nem feledkezve meg az ott folyó kiegészítő tevékenységekről és a bővítésekről sem. (A Termálbarlangfürdő kifejezés alatt a továbbiakban a teljes fürdőkomplexumot, annak természetes és mesterséges részeit is értjük.)

A Termálbarlangfürdőbe a helyi védettséggű parkon keresztül, a hidegvízmű kerítése által határolt Pazar Istvánról elnevezett sétányon jutunk el. (A kerítésen át az Olasz-kút ipartörténeti értékű felépítményét - melyből szükséghelyzetben vizet is lehet adni a város számára - valamint a gépház épületeit is láthatjuk.)

A Termálbarlangfürdő épületébe belépve velünk szemben egy fürdőző nőt ábrázoló igen szép szobrot láthatunk a bejáratot fedő, nyitható kupolacsarnok alatt örökzöld pálmákkal övezve.

(A szobor ismeretlen olasz mester műve, melyet a Miskolci Vízművek, Fürdők és Csatornázási Vállalat 1968-ban vásárolt. A szobor talapzata Krompaszky Géza alkotása.)

A szobor előtt kis szökőkút, körülötte székek és asztalok, hogy a fürdés után kellemes környezetben lehessen pótolni szilárd vagy folyékony formában a fürdés közben elveszített kalóriákat.

A fogadóépületben balra van a pénztár, jobbra pedig a büfé. Ugyanitt képeslap, könyv, emléktárgyak és ásványok is kaphatók. Szemben velünk van a jegykezelés, s innen több irányba mehetünk átöltözni.

A jegykezelőtől bal felé indulva, néhány kabinyi távolságban jobbra fordulunk s máris a Barlangfürdő bejáratával találjuk szemben magunkat. (Balra a Termál-fürdő felé indulhatnánk, de egyenesen haladunk s így a barlangba, ill. a Barlangfürdőbe jutunk.)

A bejáratú lengőajtótól 3-4 m távolságban a barlang első nagyobb termébe jutottunk. Szemben két kis lépcsősor vezet be a fürdőmedencébe. (Bármelyik ágon indulunk, 4-5 m után ugyanoda - a Barlangfürdő fő medencéjébe - fogunk megérkezni.) Jobb felé a barlang egy régi, elfalazott bejárata húzódik, balra az egyik eredeti kürtőjének (szabadba nyíló függőleges járatának) üveggel elfalazott teteje látható néhány méter magasan.

Nem megyünk le a lépcsőkön a vízbe, hanem balra indulunk. Mintegy 20 m hosszú, mészkőbe hajtott, enyhén ívelt, félhomályos mesterséges folyosón haladhatunk előre. A talpuk alatt mindenütt néhány mm magas, 2-4 cm széles tetarata sorokat (megkövesedett hullámfodrokat) érezhetünk. Ezek a folyosón végigcsordogáló termálvízből válnak ki, mivel a víz lehűl, a széndioxid részben eltávozik, így az oldat túltelítetté válik, belőle CaCO₃ csapódik ki, most éppen a betonpadlóra, ill. a már azt borító tetarata peremére, növelve annak nagyságát. (Középen a gyorsabb vízmozgás miatt a formák elmosódottabbak, a szélen a lassabb vízfolyás miatt élesebbek, határozottabbak, szebbek a formák.)

A táró repedésein átszivárgó vizekből apró szalmacseppkövek, farkasfogas cseppkőcsapok lógnak, ill. cseppkő bekéregzéseket láthatunk, melyek mind a táró elkészülte után, a fölötte átvezetett karsztvízből kiválva kezdtek növekedni. (A táróban a kiválások növekedési sebessége eléri vagy megközelíti az 1 mm/év értéket, ami legalább tíz-tizenötszöröse a hazai, hideg légterű barlangokban tapasztalható kiválások átlagos növekedési sebességének.)

A táró közepe táján a fejünk felett kis, sötét üreg (vakkürtő) van, melyben több cm élhosszúságú kalcitkristály-csoport látható. A táró élére állított, helyenként breccsás szerkezetű mészkőrétegekben halad.

A folyosó végén az út elágazik. Nyáron balra is mehetünk, s 25-30 m út után egy tárón keresztül a Kagyló-fürdőbe jutunk, de most nem erre, hanem jobbra megyünk. 5-6 m után balra természetes üreget, majd szemben magasba nyúló, helyenként vasas festésű kitöltést is tartalmazó tektonikus eredetű hasadékot láthatunk. Ennek felsőbb szintjén kisebb terem van, innen át lehet menni a barlang mögötti tárórendszerbe. Jobbra a barlang egyik igen fontos, egyre természetesebbé váló mesterséges létesítményét, a "Dögönyöző"-t láthatjuk.

A "Dögönyöző" alapja egy 12 m magas, eredetileg száraz kürtő, ahová a Termál-forrás vizét szivattyúval nyomják fel. Onnan a víz gravitációs úton lecsurog a kb. 3-5 m magasán lévő medencesorba, gyönyörű kristálykiválásokat és tetarátákat hagyva maga után. (Mint már írtuk, a kiválás itt is széndioxidvesztés miatt következik be.) Ebből csak a peremeken kiváló vastag cseppkőkéreg látszik alulról. (Itt a kiválások növekedési sebessége az előzőnél is sokkal nagyobb, becsléseink szerint eléri a 2-4 mm/év értéket.)

A legalsó medence alatt hat vízköpő sárkányfej található. A medencéből ezeken keresztül lép ki a víz, vastag sugárban, kellemesen zúdulva az éppen alatta lévőre. A barlang ezen szakasza mindig zsúfolt, a vízsugarakkal létrehozott masszázst igen sokan kedvelik.

A sárkányfejek egy része még felismerhető, más része már nem, mivel azt vastagon bevonta a kalcitkéreg. (A kéreg az utóbbi 20 év alatt legalább 20 cm-t vastagodott, s ez azt jelenti, hogy a kiválások maximális növekedési sebessége itt eléri a 10 mm/év - rendkívül jelentős - értéket.)

A Barlangfürdő cseppkőképződményeinek feltérképezése és növekedési sebességének eddiginél pontosabb meghatározása folyamatban van.

A Barlangfürdőben a vörös színű vasas kiválások, sárgásbarna színű cseppkőképződmények mellett helyenként zöld foltokat is láthatunk a lámpatestek környékén. Ez az ún. lámpaflóra, mely az állandó világítás hatására jön létre. A zöme alga, elvétve néhány mohaszál is látható. (Mennyisége csekély és mivel a cseppkövesedés mértéke is kicsi, a barlangot nem károsítják számottevően.)

Néhány métert továbbmenve térdig vízbe érünk. Ez a "Lábfürösztő", melynek vize egyrészt a lépcsőn keresztül, másik része néhány lyukon keresztül kerül ide a "Dögönyöző"-ból. Ez egy másik dögönyöző vízadó része, melynek vízszugara a Barlangfürdő fő medencéjébe érkezik. Ennek erőssége kisebb, de mivel a barlang közepén van, igen közkedvelt, főleg a fiatalok számára. Jó mulatság felül elzárni a víz útját, aztán hirtelen megengedve az alul lévőket alaposan meglocsolni. Itt is szépek a dögönyöző vizétől történő kéregszerű kiválások a sziklafalon, a víz felett.

Ha ennek a kisebb dögönyözőnek a peremén a fejünk fölé nézünk, akkor ott egy nagyon szép mésztufaroncsot láthatunk, melynek anyagát az alulról feltörő vizek részben lekoptatták, leoldották. A mésztufaroncs környezetében nagyon szép breccsás szerkezetű mészkövet, valamint az ebben kialakult gömbüstsorokat láthatunk. (A függőleges rétegződésű mészkő a ferde, csaknem függőleges irányú tektonikai mozgások miatt tört össze s később a víz ezeket a meggyöngített zónákat kezdte oldani, létrehozva az alulról nyitott gömbüstkötet, gömbüstsorokat, s ezeken keresztül a barlang függőleges jellegű kürtőseit.)

A lépcsőn lemenve annak az üregsornak az elejére érünk, melyben a Barlangfürdő fő medencéje található. Aláhajló falai erősen összetöredeztek az idők folyamán, de az egyes részeit igen sokszor kalcit cementanyag köti össze, mely cseppkőbevonatot, cseppkőkérget hoz létre. A kisebb-nagyobb törések, réteglapok közötti elválások (litoklázisok) peremei a víz oldó munkájának nyomait viselik, sűrűn írt, furcsa írásjeleknek hatnak. Fölöttünk kupolák, kupolasorok láthatók, az alulról feltörő meleg és langyos víz oldásának nyomai. Képződmények itt nincsenek, már denevérek sem, mert nem tudnak bejönni a zárt ajtókon keresztül. (De valószínűleg nem is bírná a barlang egykori, több tízezer egyedből álló denevérkolóniája elviselni a barlangban tapasztalható, a látogatók által létrehozott önfelelt zsvajt ...)

A víz derékig ér és igen kellemes hőmérsékletű az úszáshoz. (A vízfelület 126 m^2 , a víztérfogat 126 m^3 , a víz hőmérséklete $26\text{-}30 \text{ }^\circ\text{C}$, a víz összetétele a fentebb közölt táblázatban látható.) De a medencén végighaladva-végigúszva több olyan szép, a megvilágítás miatt sejtelmes beöblösödést is találunk, ahol nagyon kellemes megpihenni, szemlélődni, csodálni a gyönyörű gömbüstkötet és pihenni, kikapcsolódni, elfeledve a gondjainkat. Mindenkinek ajánlom, hogy feküdjön fel a víz tetejére, engedje el magát és biztosan csodálatos látványban és érzésben lesz része.

Mint említettem, a barlang ezen részein kevés és kicsik a természetes kiválások. A víz szintjén viszont ez a kiválás több cm-re megvastagodik az állandóan a falnak csapódó hullámoktól, ahol szintén széndioxidvesztés miatt történik a cseppkőkéreg kialakulása. (Dúsabb kiválás csak az alsó dögönyöző környékén látható, de mennyisége itt sem fogható a felső, az igazi "Dögönyöző" környékén történő kiváláshoz.)

A medencén végighaladva és a túra elején említett két kis lépcső egyikén a kiinduló helyünkre érünk, közben megcsodálhatjuk a vízleeresztő rácsra történő cseppkőkiválásokat is.

Ezek után tegyünk még egy másfajta túrát is, mely a Termál-fürdő medencéit, a Kagyló-fürdőt, a barlang környezetében kialakított tárórendszert, a medencéket ellátó forrást és a folyamatban lévő bővítések helyét és részben a további elképzeléseket mutatja be.

Túránk kezdetén döntöttünk arról, hogy a Barlangfürdőbe vagy a Termál-fürdőbe indulunk-e, s akkor az előbbit kerestük fel. Most az utóbbit választjuk, s a kabinok mellett balra fordulva az ülőpadokkal ellátott kellemes vízhőmérsékletű medencéhez érkezünk, majd egy újabb balkanyar után a másik termálmedencéhez.

A két medence összes felülete 154 m^2 , víztérfogata 174 m^3 , vízhőmérséklete $34\text{-}36 \text{ }^\circ\text{C}$, mivel a Termál-forrásból kiemelt víz hőfokát kissé megemelik gázkazánok közbeiktatásával.

Az első medencében kényelmesen el lehet helyezkedni a csempézett padokon, a másodikban lassú tempójú úszásra, gyógytornára van lehetőség a beépített kapaszkodók segítségével.

Ha a második medence mellett elmegyünk és a végén jobbra fordulunk, egy rövid folyosón kijutunk a Kagyló-fürdőhöz. (Útközben elhaladunk a Termál-forrás felé vezető folyosó előtt, de ide még vissza fogunk térni.)

A folyosóból kiérve szembe találjuk magunkat egy beton kupolával, ahová a Barlangfürdőből kivezető táró is becsatlakozik. A kupola előtt található a medence felülete - a Kagyló-fürdő - 200 m², víztérfogata 200 m³, vízhőmérséklete 22-26 °C, és itt is dögönyözők állnak a vendégek rendelkezésére. (Télen a medence vizét elsősorban a szaunázók használják.) A kupola a mészkőfalra támaszkodik, alatta vadszőlő van, a természettel való egységet hivatott bemutatni. A medencében lévő díszítőkőre a több száz millió évvel ezelőtt, az ezen a területen hullámzott tengerben élt állatok domborműveit faragták.

Ha a Kagyló-fürdőből ugyanazon folyosón visszamegyünk a balra nyíló ajtóig (mely mögött a gépház található), s ott belépünk, akkor a fürdő együttest ellátó aknás forrásfoglaláshoz - a Termál-forráshoz - jutunk. (Műszaki szelvényét a 7. ábrán már bemutattuk.) Ennek átmérője mintegy 3 m, mélysége a 30 m-t is meghaladja. Alján, egy szűk nyíláson keresztül (melyen át áramlik be az aknába a 30 °C átlaghőmérsékletű karsztvíz) nagyobb víz alatti barlangtérbe lehet jutni, ahová több irányból történik vízbeáramlás. Ez a szakasz természetesen csak bűvárok számára járható. Az akna egy erősen töredezett, jelentős mértékben elkalcitosodott zónában lett kialakítva. (Mint említettük, az alulról feltörő vizek mindenkor a törésvonalak mentén, a meggyengített zónákban tudnak a felszínre emelkedni.)

A forrástól a tárón megyünk tovább, két ajtón keresztül, mintegy 12 m hosszan. A táró végén a már előzőleg említett kifli alakú főtáróba jutunk. Balra az ún. Déli kapu környékén lévő látvány jellegű fürdőbővítés szakaszát érjük el. Itt nagy terek - kupola, ill. téglalap alakú medence, lásd az általános részben ismertetetteket - kerültek kialakításra, kis részében természetes falazattal.

A fő táróban jobbra indulva az előző elágazástól, magas, keskeny hasadékot találunk, melynek alján csillog a karsztvíz. Felül át lehet menni a barlang fürdésre már berendezett részébe, de csak barlangász technika alkalmazásával.

A barlang ezen részein már kristályképződmények is előfordulnak a falon, különböző magasságban. Ezen kb. 15 m-nyi gyakorlatilag természetes üreg után ismét egy tárószakasz következik, mely kétfelé ágazik.

Menjünk be a jobb oldali ágba. Ez egy rövidebb kifli, mely a fürdő épülete felé tart. Ez egyrészt össze lesz kötve a már barlangfürdőként működő Tavas-barlanggal, másrészt benne újabb üregeket kihajtva csaknem duplájára bővítik a meglévő föld alatti vízfelületet.

Ha a kis kifliből kijövünk, a táróhajtás során harántolt legnagyobb légterű, jelentős magasságú természetes barlangterembe jutunk, melynek alján több helyen elérték a természetes állapotú melegvíz felszínét. A barlangi kiválások itt sem jellemzőek, de elvéve azért kristálykiválások láthatók. Az alulról feltörő vizek oldó hatására létrejött, alulról nyitott, gömbded formák viszont a barlang többi részéhez hasonlóan itt is jellemzőek. (Ez a rész távlatilag klímaterápia céljára van fenntartva, ahol légúti megbetegedésben szenvedők kapnának meleg légterű barlangterápiás kezelést.)

A tárón továbbhaladva egy régebben meglévő táróba jutunk. Ennek bal oldalán lévő végén egy elfalazott, felszínre nyíló kürtöt, ill. hidegvízű karsztvízfelületet találunk.

Az elágazástól jobbra indulva a fürdőlétesítmény udvarán találjuk magunkat. Ha innen visszamegyünk a jegyellenőrző pontra, akkor innen meglátogathatjuk a szaunát, a szoláriumot, a masszázst, és az egyéb terápiás és felüdülést biztosító szolgáltatásokat.

A Termálbarlangfürdő környékének látnivalói

A Termálbarlangfürdő környékén szintén kellemesen el lehet tölteni az időt. A tapolcai park helyi védettségű terület, itt nagyon kellemes sétautak állnak a látogatók rendelkezésére, s itt egy szép testű fürdőző nőt ábrázoló köztéri szobor is található.

Meglátogathatjuk a Miskolctapolcán található Szikla-kápolnát is, melyet a Bükk déli-délkeleti peremén jellemző riolittufában hajtottak ki.

A parkban sok helyütt találunk álló vagy mozgó vizeket. A Termálbarlangfürdő előtt van a csónakázó tó, mely a fenékforrásokon feltörő vizek mellett a völgyből lefolyó vizekből, ill. a Termál-forrás túlfolyó vizeiből táplálkozik. Szintjét igyekeznek állandósítani, leeresztési lehetőség a Hejő-patak felé van.

A Hejő-patak a tavat elhagyva felveszi a hidegvízmű előtti csatornában összegyűlő vizeket, a Strandi-fúrás időnként túlfolyó karsztvizeit, majd a strandról érkező csapadékvizeket, végül a Szerelm-sziget mederforrásainak vizét, s együtt tiszteletet parancsoló pataként folyik Miskolc felé.

A Várhegy Ny-i oldalában ma már nem művelt kőbánya található. Benne mintegy kéttucatnyi barlang és barlangroncs található, melyeket az alulról feltörő vizek hoztak létre. Aki barlangbejáratokra, barlangátmetszetekre, töbörkitöltésekre, karsztos üledékcsapdákra kíváncsi, sétáljon ki a Várhegyi-(felhagyott) kőbányába egy kis terepszemlére. Barlangász módszerekkel több barlangot (Fecske-lyuk, 2. sz. barlang, Viktória-, stb.) is érdemes szemügyre venni. Az egykori, bányaudvaron kialakított törmeléklerakó helyén majdan szabadtéri geológiai bemutatóterepet kívánnak létrehozni. ("Kövek völgye".)

Miskolctapolcához közel, ill. Miskolctapolcán található néhány helyi jelentőségű védett terület, melynek megtekintését javasoljuk a pihenésre, a szépre vágyók és a természetet szerető emberek számára. Ezek: a miskolc-tapolcai parkrendszer, a Júnó szálló előtti és a Szatmári Király Pál utcában található mocsári ciprusok, a Kis-köves, a Gárdonyi Művelődési Ház parkja, dr. Greuter István egyedi fa- és növénygyűjteménye az Avason, dr. Kovács Miklós rózsagyűjteménye, gesztenyefasor és török mogyorófák Diósgyőrben a Vár utcában, égeres növénytársulás a Majális parkban, a Mexikóvölgyi kőszál-oldal, és természetesen közel van az egész gyönyörű Bükk, mely Magyarország egyik legjelentősebb hegyi nemzeti parkja.

A Barlangfürdő postai megjelenítése

A Barlangfürdőt létrehozása óta igen sokszor megörökítették különböző képeslapokon. A legelső, fekete-fehér képeslapok még az eredeti barlangtérben való fürdőzést mutatták be, a későbbiek és a maiak az azóta részben megváltozott, sok szempontból gazdagabb látnivalójú,

pl. - szépen becseppkövesedett vízköpőjű - Barlangfürdőt, ill. a benne való önfelelt szórakozást.

A Magyar Posta eddig öt hazai barlangot bemutató postabélyeget bocsátott ki, s ezek között az 1989-es sorozatban - melyet a Magyarországon rendezett, 10. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus tiszteletére adtak ki - a Miskolctapolcai Tavas-barlangot is bemutatták.

Irodalom:

1. Borbély S.: Tapolcafürdő Tavas-barlangja. Borsodi Földrajzi Évkönyv, 1958. 2.
2. Cseke L.: Észak-Magyarország gyógyfürdői és fürdői. Panoráma, 1982.
3. Hevesi A.: Bükk útikalauz. Sport, 1977.
4. Hegedűs F. - Szlabóczky P.: A Miskolc-tapolcai-barlangfürdő geológiai felmérése = Karszt és Barlang, 1979. I-II. 13-16.
5. Kárpáti J.: A görömbölytapolcai forrásvizek vizsgálata = Hidrológiai Közlöny, XXI. 1941. 7-12.
6. Kerekes J.: A Görömbölytapolcai Tavasbarlang = Barlangvilág, 6. 1936. 1-2. 23-28.
7. Kessler H.: Megnyitották a Miskolc-Tapolcai Barlangfürdőt = Karszt és Barlangkutató Tájékoztató, 1959. szeptember 26-28.
8. Kordos L.: Magyarország barlangjai = Gondolat, 1984.
9. Láng I. [szerk]: Környezetvédelmi lexikon = Akadémia, 1993.
10. Lénárt L.: Hidrogeológiai kirándulások a Bükkben = Tankönyvkiadó, 1977.
11. Lénárt L.: Barlangok a Bükkben = Miskolc, 1979.
12. Lénárt L.: A Miskolc-tapolcai alsó (Vár-hegy, felhagyott) kőbánya barlangjai = A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület 1982. évi évkönyve. = Beszámoló a MKBT 1982. évi tevékenységéről. (1983.) 107-131.
13. Lénárt L. - Hazslinszky T.: Barlangi idegenvezetői ismeretek = MKBT - BI, 9., javított kiadás, 1994.
14. Nagy L.: Miskolci útikalauz = Miskolc, 1960.
15. Papp K.: Miskolcz környékének geológiai viszonyai = MÁFI Évkönyve, XVI. 1907. 3. 91-135.
16. Szlabóczky P.: Karsztvíz tározó rendszer termohidraulikai vizsgálata Miskolc környéki adatok alapján = Hidrológiai Közlöny, 54. 1974. 11. 516-523.
17. Tardy J. [szerk]: Magyarországi települések védett természeti értékei = Mezőgazda, 1996.
18. Vértes L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon = Akadémiai kiadó, 1965.